

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Освітня програма	36962 Економіка
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	051 Економіка

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

20.06.2023 р.

Справа № 1111/АС-23

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" у складі:

Шаульська Лариса Володимирівна – головуючий,
Величко Олександр Петрович,
Євтушенко Ірина Володимирівна,
Жарова Любов Валеріївна,
Ігнатюк Анжела Іванівна,
Кривенко Ірина Степанівна,
Ларіонов Станіслав Олександрович,
Мацієвський Юрій Володимирович,
Фісун Олександр Анатолійович,
Чоста Костянтин Сергійович,
Шевченко Інна Юріївна,

за участі запрошених осіб:

Труба В.І. – представник ЗВО,
Горняк Ольга Василівна – гарант ОП,
Шалімова Наталія Станіславівна – керівник експертної групи,
Баранова Валерія Вадимівна – член експертної групи,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36962
Назва ОП	Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про умовну (відкладену) акредитацію.

За – 8, Проти – 1

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Низький рівень унікальності освітньої програми та її мети. ОП обмежується компетентностями та програмними результатами навчання, які визначені у Стандарті вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Зважаючи на це, особливості (унікальність) цієї програми не відображаються компетентностями та ПРН. Стейкхолдери не залучаються до проектування програмних результатів навчання ОНП. Серед компетентностей та ПРН ОНП «Економіка» не окреслено регіональні аспекти програми.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

не застосовується

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

не застосовується

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

не застосовується

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

СКО4 «Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти» та РНО7 «Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності» забезпечуються лише одним освітнім компонентом ОК8 «Педагогічна (асистентська) практика». Це не сприяє повному формуванню компетентностей та досягненню цілей і ПРН у питаннях теорії педагогіки, дидактики та методики викладання, зокрема щодо закономірностей засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань, визначення обсягу і структури змісту освіти, розуміння, вибору й удосконалення методів та організаційних форм навчання, впливу навчального процесу на особистість тощо. У вибіркового блоці 1, поміж інших, є ОК безпосередньо орієнтовані на теорію і методологію педагогічної діяльності: «Педагогіка вищої школи» та «Інноваційні технології викладання у вищій школі». Але тут важливо взяти до уваги рекомендації НА про те, що: «На відміну від інших рівнів ВО, щодо яких забезпечення ПРН за рахунок дисциплін вільного вибору студента вважається суттєвим недоліком, у контексті ОП третього рівня ВО така практика можлива, але лише стосовно РН, які відносяться до набуття знань і здібностей у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку аспіранта» (<http://surl.li/sgun>). А згадані ОК не пов'язані зі спеціальністю (спеціалізацією) «Економіка». Крім того, аспірант може обрати і інші компоненти (вибірковий ОК з іншої ОНП, ОК «Інтернаціоналізація освітньо-наукової діяльності», ОК «Освітні вимірювання»). Відповідно це не гарантує належну теоретико-методологічну підготовку здобувача до проходження педагогічної практики. При цьому важливо, щоб формування компетентностей та ПРН відбувалося саме цією ОНП, а не іншими освітніми програмами, зокрема й попередніх рівнів вищої освіти (наприклад, щодо філософії, іноземної мови, педагогіки тощо). ГЕР частково погоджується з ЕГ і враховує тут рекомендації НА: «Якщо певні ПРН забезпечуються виключно за рахунок дисциплін вільного вибору здобувача, це недолік у контексті відповідності Критерію 2, адже тоді ЗВО ставить досягнення цих ПРН у залежність від реалізації здобувачем свого права на вибір тих чи інших дисциплін. Винятком може бути формування ПРН за умови пропонування для вибору кількох різних ОК (блоків), які спрямовані на досягнення одного й того ж програмного результату навчання». Але при цьому ГЕР звертає увагу, що на цій ОНП такий виняток не може бути вповні застосований, бо аспірант у вибіркового блоці 1 може обрати і освітні компоненти, які безпосередньо не пов'язані з теорією і методологією саме педагогічної діяльності, а також формуванням СКО4 і досягненням РНО7 (зокрема, вибірковий ОК з іншої ОНП, ОК «Інтернаціоналізація освітньо-наукової діяльності», ОК «Освітні вимірювання»).

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

не застосовується

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

ГЕР бере до уваги відповідь ЗВО: «Протягом усього періоду функціонування даної ОНП існує стала практика, відповідно до якої перед проходженням асистентської практики необхідним є підтвердження факту опанування цих компетентностей або на попередньому рівні освіти або набуття цих РН під час вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» з вибіркового блоку 1. Не зважаючи на те, що ця ОК включена до блоку вибіркових дисциплін, вона є обов'язковою для здобувача даної ОНП у разі, якщо відсутня у його додатку до Диплому ОС «Магістр» або ОКР «Спеціаліст» (не менше 3 кредитів ЄКТС). До 2022 р. це було прописано в ОНП «Економіка» (редакція 2020 р.), а з 2022 р. це закріплено Наказом ОНУ № 33-02 від 16.06.2022 р.». Однак згідно рекомендацій НА, недоліками у контексті відповідності Критерію 2 вважаються ситуації, коли: - здобувачі формально та/або фактично позбавлені можливості обирати дисципліни для включення до свого індивідуального НП (Наказ № 33-02 від 16.06.2022 р.); - дисципліни, що пропонуються на вибір, переважно дублюють одна одну (наприклад, різні за назвою дисципліни мають аналогічний зміст або переважно повторюють його – ОК «Педагогіка вищої школи» та ОК «Інноваційні технології викладання у вищій школі»). Крім того, процедура вибірковості не може призводити до того, що певна дисципліна стає обов'язковою (Наказ ОНУ № 33-02 від 16.06.2022 р.) – (с. 18, <https://bit.ly/3KVCdvN>). При цьому програма передбачає вибір і з інших вибіркових компонентів ОНП університету (блок 1* і 2*). Натомість, Наказ ОНУ № 33-02 від 16.06.2022 р. фактично обмежує таке право для частини аспірантів, бо вони можуть обрати лише один вибірковий ОК з іншої ОНП (блок 2), тоді як решта здобувачів – два ОК (блок 1 і 2). А це не рівні умови для вибору. При цьому ОНП «Економіка» (с. 10) не передбачає, що здобувачі третього рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти (норма п. 15, ч. 1, ст. 62 ЗУ «Про вищу освіту»).

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Опанування такого пререквізиту важливе для якісної підготовки аспіранта до подальшого проходження ОК8 «Педагогічна (асистентська) практика». Між тим у листі НА № 672 від 03.09.2021 р. «Про забезпечення володіння випускниками освітньо-наукових програм доктора філософії методологією педагогічної діяльності» звертається увага на те, що: «Відповідно до п. 25 постанови КМУ 261 Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) «протягом строку навчання в аспірантурі (ад'юнктурі) аспірант (ад'юнкт) зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності». Натомість акредитаційні процеси на сьогодні підтверджують системне неврахування цієї вимоги при укладанні освітніх програм та навчальних планів закладами вищої освіти та особливо науковими установами. У ряді випадків освітні програми містять лише освітній компонент «Педагогічна (асистентська) практика», метою якої є практичне закріплення теоретичної складової, у той же час цей освітній компонент не забезпечений дисципліною-пререквізитом. Недотримання цих вимог може призвести до негативних наслідків як щодо забезпечення якості освітньої діяльності за освітньою програмою, так і при проходженні акредитації освітньо-наукової програми». Лист додається до висновку ГЕР.

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

не застосовується

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

не застосовується

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

не застосовується

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

не застосовується

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Обов'язковість листа-рекомендації від потенційного наукового керівника у майбутньому може стати обмеженням щодо вступу до аспірантури для вступників із високим рівнем підготовки, які, наприклад, раніше навчалися у інших ЗВО і не мали наукових контактів із працівниками ОНУ ім. І. Мечникова. Згідно рекомендацій НА: «... під час визначення особливостей прийому на ОП доктора філософії, ЗВО має більше можливостей для визначення вимог під час вступу, а отже – несе більшу відповідальність за визначення форми і змісту вступних випробувань. Найкращою практикою для вступу на освітньо-наукову програму третього рівня є подання вступником опису своїх наукових намірів у формі дослідницької пропозиції, яка оцінюється ЗВО на предмет можливості ОП надати належне наукове керівництво (консультативну підтримку) запропонованій дослідницькій діяльності аспіранта після вступу». До того ж це важливо і для самооцінювання спроможності ЗВО забезпечити фахове рецензування дисертаційної роботи та створення разової спеціалізованої вченої ради за напрямом дослідницької пропозиції.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Незважаючи на вимоги до здобувачів на 8-му рівні НРК щодо розвитку умінь критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей (<http://surl.li/grhw>), при викладанні навчальних дисциплін ОНП лише подекуди використовуються форми та методи навчання, які орієнтовані на колегіальне оцінювання і самооцінювання результатів навчання аспірантів.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

не застосовується

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

не застосовується

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

не застосовується

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

не застосовується

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

не застосовується

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

В університеті поки відсутні чіткі власні внутрішні процедури (порядок) виявлення (встановлення) та розгляду фактів порушення академічної доброчесності щодо осіб, яким ЗВО присуджено ступінь вищої освіти та присвоєно відповідну кваліфікацію, за рішенням вченої ради університету або вчених рад структурних підрозділів ЗВО або на підставі повідомлення про факт порушення академічної доброчесності з урахуванням положень п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Y14svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/32pq073>). Зокрема: [Порядок встановлення фактів порушення академічної доброчесності та скасування рішення разової ради визначається вченою радою закладу з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», спеціальних законів та нормативних актів. А порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності затверджується вченою радою закладу вищої освіти. Він має містити: процедуру утворення та роботи органу, який проводить перевірку заяв (повідомлень) щодо фактів порушення академічної доброчесності; процедуру та строки вивчення та експертизи кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, заяв (повідомлень) щодо фактів порушення академічної доброчесності, а також порядок підготовки та вимоги до експертного висновку; кваліфікаційні вимоги до експертів; процедуру прийняття рішення про скасування рішення та найменування органу, уповноваженого приймати таке рішення; підстави для проведення перевірки, строки, підстави та порядок оскарження результатів перевірки; процедуру реалізації особою, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, прав, передбачених частиною восьмою статті 42 Закону України «Про освіту»].

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

Взірцевість ОНП підтримує те, що НПП мають високу публікаційну активність у журналах, де частка національних авторів є мінімальною та забезпечується принцип рецензування «Double-blind review», а також активно беруть участь у розробці авторитетних міжнародних проєктів. Високий рівень академічного персоналу підтверджується і тим, що у викладанні освітніх компонентів задіяні по два НПП (для різних модулів та/або лекційних і практичних занять), що дозволяє краще задовольняти наукові інтереси аспірантів та забезпечити об'єктивність оцінювання.

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

не застосовується

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

не застосовується

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

не застосовується

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

Взірцевою практикою є запровадження системи інноваційних сертифікатних програм в ОНУ ім. І Мечникова, які використовуються для підвищення кваліфікації НПП університету, а також користуються попитом серед НПП інших університетів України.

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

Взірцевою практикою є наявність матеріально-технічної бази, яка забезпечує повноцінне робоче місце аспіранта, можливість роботи з сучасним програмним забезпеченням, отримання емпіричних даних різного рівня, можливість для видання друкованої навчальної та наукової продукції у вигляді монографій, посібників, підручників тощо. До таких практик можна віднести і наявність унікальних ретровидань, що є важливими для методичного забезпечення та аспірантських досліджень з історії економічної думки.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

не застосовується

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

не застосовується

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Інноваційним підходом є фокусування уваги у внутрішніх документах ЗВО на інституті медіації під час врегулювання конфліктних ситуацій, який забезпечується функціонуванням психологічної служби та центром лідерства в освіті.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

не застосовується

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

не застосовується

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

не застосовується

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Контроль за дотриманням внутрішніх процедур забезпечення якості є недостатнім, зокрема у контексті своєчасності імплементації змін щодо необхідності розроблення чіткого порядку (правил) встановлення фактів та відповідальності за академічну недобросесність, зумовлених окремими нормативними актами (п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Yl4svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/32pqO73>)). Наявні у ЗВО положення не містять чітких внутрішніх процедур (порядку), які університет зобов'язаний розробити за відповідними пунктами вище згаданих нормативних актів.

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

не застосовується

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

не застосовується

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

не застосовується

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

Зміст освітньо-наукової програми гарантовано не забезпечує теоретико-методологічну підготовку аспірантів до проходження педагогічної (асистентської) практики, а відповідно і до викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

Відповідно до Зальцбурзьких принципів, підготовка здобувача ступеня доктора філософії не може бути якісною в умовах відсутності критичної маси дослідників, які спільно працюють над однією науковою проблематикою. Згідно з рекомендаціями НА (<http://surl.li/jksf>), у контексті оцінки «критичної маси» кращою практикою вважається проходження ЗВО наукової атестації відповідно до критеріїв і процедури, яку встановлює МОН України. Проте ОНУ ім. І. Мечникова не пройшов таку атестацію за напрямом «Суспільні науки» (<http://surl.li/qufl>).

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

не застосовується

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

не застосовується

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

ГЕР не погоджується з ЕГ про те, що наявність спільних публікацій аспірантів та наукових керівників у наукових фахових виданнях та виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus, Web of Science, є сильною стороною ОНП. По-перше, науковий керівник має бути компетентним вченим за певним напрямом ще до початку роботи з аспірантом, а по-друге, наукове керівництво дослідженням аспіранта та спільні дослідження з аспірантом (співавторство у дослідженнях) не є тотожними поняттями. Ба більше, останнє може створювати ризики для прояву такого різновиду недоброчесності, відомого у світовій практиці, як псевдоавторство (ghostwriting) – (Глосарій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти - <http://surl.li/adeyq>).

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

До оголошення нового набору здобувачів у 2023 р.: 1) підвищити рівень унікальності освітньо-наукової програми і, зокрема, її мети; 2) додати регіональний контекст освітньої програми у окремих її складових (мета, компетентності

та/або ПРН тощо). Постійно популяризувати серед стейкхолдерів можливість їх залучення до проектування компетентностей та/або програмних результатів навчання ОНП «Економіка». ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

З 2023-2024 н.р.: 1) передбачити у ОНП «Економіка» обов'язкову навчальну дисципліну-пререквізит для ОК «Педагогічна (асистентська) практика», який гарантовано забезпечуватиме здобуття теоретичних знань і інших компетентностей та оволодіння методологією педагогічної діяльності (п. 25 Постанови КМУ № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»; 2) вжити заходів для того, щоб гарантувати рівне право усіх здобувачів вищої освіти ОНП «Економіка» на індивідуальне обрання дисциплін, зокрема і з інших ОП; 3) передбачити, що здобувач ОНП «Економіка» має право вибирати навчальні дисципліни, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти (норма п. 15, ч. 1, ст. 62 ЗУ «Про вищу освіту»). ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

З 2023 р. для вступу на освітньо-наукову програму третього рівня запровадити практику подання вступником опису своїх наукових намірів у формі дослідницької пропозиції, яка оцінюється ЗВО на предмет можливості ОНП надати належне наукове керівництво (консультативну підтримку) запропонованій дослідницькій діяльності аспіранта після вступу, а також спроможності забезпечити фахове рецензування дисертаційної роботи та створення разової спеціалізованої вченої ради за напрямом дослідницької пропозиції. ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Зважаючи на особливості підготовки здобувачів на третьому рівні вищої освіти (8-й рівень НРК), протягом 2023-2024 н.р. підвищити рівень використання форм та методів навчання, які орієнтовані на колегіальне оцінювання (peer-assessment) результатів навчання (критичний аналіз індивідуальних письмових завдань та усної презентації колег, перехресне рецензування робіт, груповий аналіз пітчінгу ідей, опонування колегам та ін.). ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

До завершення 2023 р. розробити чіткі поетапні внутрішні процедури (порядок) виявлення (встановлення) та розгляду фактів порушення академічної доброчесності щодо осіб, яким ЗВО присуджено ступінь вищої освіти та присвоєно відповідну кваліфікацію, за рішенням вченої ради університету або вчених рад структурних підрозділів ЗВО або на підставі повідомлення про факт порушення академічної доброчесності. ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 6. Людські ресурси

Відсутні

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Відсутні

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

До завершення 2023 р. забезпечити імплементацію у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ЗВО положень п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Yl4svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/3zpqO73>). ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Постійно оприлюднювати результати публічного громадського обговорення проекту ОП із зауваженнями та пропозиціями здобувачів, роботодавців та академічної спільноти (з точною інформацією про їх авторів), а також зворотню реакцію проектної (робочої) групи ОП на кожну таку рекомендацію стейкхолдерів. ГЕР підтримує рекомендації ЕГ.

Критерій 10. Навчання через дослідження

З 2023-2024 н.р. забезпечити умови для обов'язкової ґрунтовної підготовки аспірантів з теорії педагогічної діяльності та методики викладання, а відповідно і до викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю. Підтвердити дослідницький потенціал ОНП через наукову атестацію закладу вищої освіти МОН України за напрямом «Суспільні науки», що рекомендовано НА як краща практика для верифікації наявності критичної маси дослідників, які спільно працюють над однією науковою проблематикою.

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Лист НА_PhD_Акредитація_03.09.20 21.pdf</i>	vYg4ylGSIODakiE/FXSm7H7POewAvtE8mzPYNoS5 DyU=

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

ШАУЛЬСЬКА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА